

Prövning av metod för gemensam nätmodell

Beslut

Energimarknadsinspektionen (Ei) godkänner Affärsverket svenska kraftnäts förslag till metod för gemensam nätmodell.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga tillsynsmyndigheter i Europa fattar ett beslut med samma innebörd inom den tidsfrist som anges i Europeiska kommissionens förordning (EU) 2016/1719 av den 26 september 2016 om fastställande av riktlinjer för förhandstilldelning av kapacitet (FCA).

Detta beslut kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

I Europa pågår ett arbete med att koppla ihop unionens energimarknader. Syftet med integrationsprocessen är att upprätta en inre energimarknad som kan trygga energiförsörjningen, öka konkurrensen och ge konsumenter möjlighet att köpa energi till överkomliga priser.

I Europeiska kommissionens förordning FCA fastställs detaljerade regler om kapacitetstilldelning mellan elområden på förhandsmarknaderna, inrättandet av en gemensam metod för att bestämma långsiktig kapacitet mellan elområden, inrättandet av en gemensam europeisk tilldelningsplattform som erbjuder långsiktiga överföringsrättigheter, och möjligheten att återlämna långsiktiga överföringsrättigheter för efterföljande förhandstilldelning av kapacitet eller att överlåta långsiktiga överföringsrättigheter mellan marknadsaktörer.

För att kunna genomföra marknadskopplingen för kapacitetstilldelning mellan elområden på förhandsmarknaderna ska alla systemansvariga tillsammans utarbeta ett förslag till metod för gemensam nätmodell för långsiktiga tidsramar (artikel 18 FCA).

En nätmodell består av uppgifter som beskriver ett elkraftsystems egenskaper såsom tillgänglig produktion och förbrukning men också hur nätet är uppbyggt (t.ex. ledningsnätets struktur och uppdelning i spänningsnivåer) och väderdata. Med hjälp av nätmodellen gör de systemansvariga datasimuleringar för att prognostisera framtida driftförhållanden på både kort och lång sikt, s.k. tidsprognoser. Kortare prognoser är viktiga vid optimering av tillgänglig överföringskapacitet i elnätet, medan långtidsprognoser t.ex. är värdefulla för att bedöma framtida planering av underhållsåtgärder eller behov av investeringar.

För att kunna göra tillförlitliga prognoser utifrån nätmodeller behövs relevanta och tillförlitliga uppgifter. När nätmodellerna sedan ska sammanfogas till en gemensam nätmodell är det dessutom viktigt att modellerna är kompatibla med varandra och att de inrapporterade uppgifterna följer samma struktur och standard.

Av förordning FCA framgår det bl.a. att senast sex månader efter det godkännande av den fastställda metod för gemensam nätmodell som fastställs för de tidsramar på dagen före- och intradagsmarknaderna som avses i artikel 9.6 i förordning (EU) 2015/1222 (CACM), ska alla systemansvariga tillsammans utarbeta ett förslag till en gemensam metod för nätmodell för långsiktiga tidsramar. Den föreslagna metoden ska godkännas av samtliga berörda tillsynsmyndigheter i Europa. I Sverige är det Ei som är ansvarig myndighet att godkänna metoden.

Ansökan

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) inkom den 11 juli 2017 med en ansökan om att Ei ska godkänna ett förslag till metod för gemensam nätmodell för långsiktiga tidsramar. Av ansökan framgår att metoden har utarbetats gemensamt av de systemansvariga inom den europeiska samarbetsorganisationen ENTSO-E¹.

Ei har, tillsammans med övriga tillsynsmyndigheter i EU, analyserat metoden och tagit ett samordnat beslut om att det ursprungliga förslaget till metod måste ändras. Ei skickade därför en begäran till Svenska kraftnät om att metoden behövde omarbetas. Svenska kraftnät återkom till Ei med ett ändrat förslag till metod för en gemensam nätmodell den 7 juni 2018.

Ansökan innehåller, förutom en beskrivning av själva metoden även en tidplan för genomförandet, en beskrivning av hur metoden uppfyller de mål som finns i förordning FCA samt en redogörelse för de synpunkter som förts fram vid samrådet om metoden och hur ENTSO-E valt att förhålla sig till respektive synpunkt.

Svenska kraftnät är undantagen från att utfärda långsiktiga överföringsrättigheter då inga beslut om att införa det har tagits rörande Svenska kraftnät. Dock omfattar inte undantaget från att ställa ut överföringsrättigheter även kravet att lämna in en ansökan om metod för gemensam nätmodell för långsiktiga tidsramar (artikel 30.7 FCA).

¹ ENTSO-E står för European Network of Transmission System Operators for Electricity och är de systemansvariga för överföringssystemens samarbetsorganisation i Europa.

I princip är nätmodellen identisk med den gemensamma nätmodellen under förordning (EU) 2015/1222. Den nu aktuella metoden kommer därför inte i praktiken medföra några ytterligare förändringar för svenska aktörer.

Förslagets innehåll

Ansökan innehåller, förutom en beskrivning av själva metoden även en tidplan för genomförandet, en beskrivning av hur metoden uppfyller de mål som finns i FCA samt en redogörelse för de synpunkter som förts fram vid samrådet om metoden och hur ENTSO-E valt att förhålla sig till respektive synpunkt.

Förslaget bidrar till och hämmar inte på något sätt uppnåendet av målen i artikel 3 FCA. Förslaget har särskilt som mål att främja ändamålsenlig långsiktig handel mellan elområden med långsiktiga möjligheter till risksäkring för marknadsaktörer (artikel 3 a FCA). Metoden bidrar till en samordnad kapacitetsberäkning genom att föreskriva de indata som krävs från mottagarna av förslaget för att underlätta framställningen av individuella nätmodeller. De individuella nätmodellerna ska därefter slås samman med den gemensamma paneuropeiska nätmodellen (för långsiktiga marknader, som endast används i kapacitetsberäkningsregioner där en säkerhetsanalys baserad på flera scenarier i enlighet med artikel 10 FCA tillämpas).

I enlighet med artikel 3 b i FCA och med hänsyn till de kapacitetsberäkningsmetoder som ska utvecklas enligt FCA, kommer skapandet av den gemensamma nätmodellen och användningen av den i kapacitetsberäkningsprocessen att optimera beräkningen och tilldelningen av kapacitet mellan elområden. Detta sker genom att en gemensam metod och standard för indata etableras för framställningen av individuella nätmodeller som ska slås samman med den gemensamma paneuropeiska nätmodellen. Förslaget bidrar till att uppfylla detta mål i FCA genom att föreskriva att de indata som krävs från mottagarna av individuella nätmodeller slås samman med den paneuropeiska nätmodellen.

Förslaget säkerställer att målet med rättvis och icke-diskriminerande behandling av systemansvariga, nominerade elmarknadsoperatörer, byrån, tillsynsmyndigheter och marknadsaktörer uppnås genom att ha en gemensam nätmodell för långsiktiga marknader som endast används i kapacitetsberäkningsregioner där en säkerhetsanalys används som är baserad på flera scenarier i enlighet med artikel 10 FCA. Genom att tillhandahålla en gemensam nätmodell, baserad på en gemensam bindande metod, som ska användas i kapacitetsberäkningsprocessen för långsiktiga marknader bidrar förslaget till det allmänna målet med icke-diskriminerande tillgång till långsiktig kapacitet mellan elområden i enlighet med artikel 3 c FCA.

Metoden säkerställer och förbättrar transparensen och tillförlitligheten i information i enlighet med artikel 3 f i förordning 2016/1719 genom att föreskriva övervakning av kvaliteten och resultat av övervakning som en del av de uppgifter som ska tillhandahållas i enlighet med artikel 26.3 FCA.

Förslaget bidrar också till målet att ta hänsyn till behovet av en rättvis och välordnad

förhandstilldelning av kapacitet (artikel 3 e FCA) genom att bidra till tillhandahållandet av en gemensam nätmodell som ska användas i kapacitetsberäkningsprocessen på grundval av den gemensamma nätmodellen (detta garanterar att beräkningar alltid måste följa en viss metodik med transparenta indata och att det leder i sin tur till en enhetlig tillämpning).

Scenarion och individuella nätmodeller

Metoden fastställer principer för hur antaganden ska göras för olika scenarion, t.ex. val av prognoser för nätets driftsituation, tillgänglig produktion och för prognostiserad konsumtion.

Scenarierna för kapacitetsberäkningarna ska baseras på uppgifter om aktuell nätstruktur och nätets nuvarande konfiguration. Det finns också reglerat vad som ska antas i de fall sådana förutsättningar ändras under den tidsperiod som scenariot bygger på. Oftast ska det mest försiktiga antagandet sett ur ett kapacitetsperspektiv väljas för att inte riskera att uppsatta gränsvärden överskrids.

Metoden anger hur den individuella nätmodellen ska tas fram. Bland annat ska den bygga på uppgifter om nätelement på minst 220 kilovolt eller på lägre spänningsnivåer om de är viktiga för att kunna genomföra regionala driftsäkerhetsanalyser. Med nätelement menas komponenter, ansluten produktion och ansluten förbrukning. Med komponenter menas t.ex. stationer, transformatorer, ledningar, kablar och kraftelektronik. Enskilda uttagspunkter (förbrukare) och produktionsanläggningar på dessa spänningsnivåer modelleras i normalfallet som egna individuella delar. Om flera individuella produktions- eller uttagspunkter liknar varandra, kan de emellertid modelleras som aggregerade enheter förutsatt att fullgoda driftsäkerhetsanalyser kan genomföras. För produktionsanläggningar ska primär energikälla anges, dvs. det bränsle eller den väderberoende energikälla (sol, vind, vatten etc.) som i huvudsak används för elproduktionen i anläggningen.

Uppgifter om gränspunkter och HVDC-förbindelser ingår i den individuella nätmodellen. HVDC-förbindelserna kan antingen förbinda två elområden med varsin individuell nätmodell eller ligga inom samma område. Den systemansvarige som ansluter till HVDC-förbindelsen ska besluta om nödvändig detaljnivå i den individuella nätmodellen och i fall det är flera systemansvariga som berörs ska de komma överens om detaljnivån tillsammans.

Den individuella nätmodellen ska även kunna ta hänsyn till så kallade aggregatorer och i övrigt tillgänglig effekt genom efterfrågefleksibilitet (demand response) genom att detta inkluderas i de individuella nätmodellerna. Överföringskapaciteter mellan olika nätelement ska också beaktas, dels vilka olika maxkapaciteter systemdelar klarar under obegränsad tid uppdelat åtminstone säsongsvist (ofta är det möjligt att överföra högre energimängder under kalla årstider jämfört med varma på grund av bättre kylning), dels med angivande av minst en högre kapacitetsgräns med tillhörande tid för hur länge ordinarie maxkapacitet kan överskridas. Den högre kapacitetsgränsen kan användas för

att öka nyttjandegraden i systemet, t.ex. för att kunna integrera mer intermittent elproduktion.

Gemensam nätmodell

Den föreslagna metoden beskriver hur de individuella nätmodellerna ska kunna sammanföras till en gemensam nätmodell och vilka skyldigheter som varje systemansvarig ska ha för att möjliggöra sammanfogningen.

De systemansvariga ska ha utpekats var sitt sammanslagningsombud och anpassningsombud. Sammanslagningsombudets uppgift är t.ex. att kontrollera att de individuella nätmodellerna följer bestämmelserna i metoden så att de kan slås ihop till en gemensam nätmodell, kontrollera den gemensamma nätmodellens driftsäkerhet och tillgängliggöra den gemensamma modellen på de systemansvarigas gemensamma informationsplattform. Ett anpassningsombuds uppgifter är t.ex. att kontrollera indata och arbeta med beräkningsalgoritmerna för scenarierna.

Genomförandet av metoden

Senast sex månader efter att metoden för gemensam nätmodell under förordning (EU) 2015/1222 har godkänts av tillsynsmyndigheterna ska de systemansvariga påbörja processen för sammanslagningen av de individuella nätmodellerna. Bland annat ska ett regelverk för informationsplattformen utarbetas. Regelverket ska blanda annat täcka frågor som ägarskap, kostnadsfördelning, licenskrav och operativa skyldigheter relaterade till informationsplattformen. De systemansvariga ska också specificera och utveckla de algoritmer som anges i metoden liksom definiera kvalitetskrav. Varje systemansvarig ska formalisera delegeringen med anpassningsombud och sammanslagningsombud.

Senast sju månader efter godkännandet av metoden för gemensam nätmodell under förordning (EU) 2015/1222 eller senast den 14 juli 2017 ska informationsplattformen vara klar och alla anpassningsombud och sammanslagningsombud ska vara anslutna till plattform. Efter ytterligare sex månader (13 månader efter godkännande av metoden) eller senast den 14 januari 2018 ska processen för framtagandet av den gemensamma nätmodellen vara i drift och användbar för de samordnande kapacitetsberäkningarna.

Samråd

De systemansvariga har en skyldighet enligt förordning FCA att genomföra ett samråd om metoden innan den färdigställs. De synpunkter som kommer fram under samrådet ska tas i beaktan när metoden färdigställs.

Samrådet genomfördes av de systemansvariga inom ramen för ENTSO-E.

Samordning med övriga tillsynsmyndigheter inom EU

Ei har tillsammans med övriga europeiska tillsynsmyndigheter berett ärendet inom ramen för European Regulators Forum, ERF. Syftet med beredningen i ERF är att

koordinera de beslut som avser sådana metoder och villkor som framgår av förordning (EU) 2015/1222 och som kräver att beslut av alla tillsynsmyndigheter i Europa fattas koordinerat. Den 11 juni 2018 kom berörda myndigheter överens om att metoden för gemensam nätmodell kan godkännas.

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

FCA-förordningen

Kommissionens förordning (EU) 2016/1719 av den 26 september 2016 om fastställande av riktlinjer för förhandstilldelning av kapacitet (FCA) är en förordning som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 (artikel 18.5 förordning 714/2009). Förordning 714/2009 avser gränsöverskridande elhandel (artikel 1 a förordning 714/2009).

Alla systemansvariga för överföringssystem ska tillsammans, senast sex månader efter godkännande av den fastställda metod för gemensam nätmodell inom tidsramarna på dagen före- och intradagsmarknaderna som avses i artikel 9.6 i förordning (EU) 2015/1222 utarbeta ett förslag till en gemensam nätmodell för långsiktiga tidsramar (artikel 18.1).

Vid utvecklingen av metoden ska de krav som fastställs i artikel 17 i förordning (EU) 2015/1222 tillämpas. Av artikel 17 följer att i metoden för gemensam nätmodell så ska den innehålla en definition av scenarier i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2015/122.

Att i metoden för gemensam nätmodell ska anges en definition av individuella nätmodeller i enlighet med artikel 19 i förordning (EU) 2015/122.

Att i metoden ska anges en beskrivning av processen för att slå i samman individuella nätmodeller så att de bildar en gemensam nätmodell.

Samråd ska hållas kring metoden (artikel 6.2). Det finns en skyldighet att beakta de kommentarer som inkommit från intressenter (artikel 6.3). En tydlig och väl underbyggd motivering för eller emot införandet av kommentarerna från samrådet ska utarbetas och ingå i det material som lämnas in (artikel 6.3).

Tillsynsmyndigheten ska godkänna metoden för gemensam nätmodell (artiklarna 4.5 och 4.6 b)). Metoden för gemensam nätmodell ska godkännas av alla tillsynsmyndigheter (artikel 4.6).

Om godkännandet av metoden kräver ett beslut av mer än en tillsynsmyndighet ska de behöriga tillsynsmyndigheterna samråda, samordna och driva ett nära samarbete med varandra för att nå en överenskommelse avseende metoden (artikel 4.9).

Beslutet om inlämnad metod ska fattas inom sex månader efter att tillsynsmyndigheten, eller i förekommande fall, efter att den sista berörda tillsynsmyndigheten tagit emot metoden (artikel 4.9).

Ei:s motivering till beslutet

Svenska kraftnät inkom den 11 juli 2017 med en ansökan till Ei om godkännande av förslag till metod för gemensam nätmodell. Metoden har därmed inkommit inom föreskriven tid. Samråd med marknadens aktörer har skett genom det samråd som utförts av ENTSO-E. Metoden innehåller en rimlig tidplan för genomförandet och uppfyller såvitt kan bedömas även i övrigt de krav som anges för metoden och som följer av artikel 17 i förordning (EU) 2015/1222.

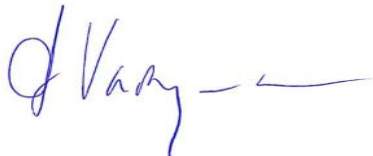
Ei har samordnat detta beslut med berörda tillsynsmyndigheter.

Mot bakgrund av ovanstående kan förslag till metod för gemensam nätmodell godkännas.

Hur man överklagar

Se bilaga 2, Så här gör du för att överklaga beslutet.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson . Vid den slutliga handläggningen deltog även juristen Åsa Talvik, avdelningschefen Caroline Törnqvist samt verksjuristen Johan Roupe, föredragande.

Anne Vadasz Nilsson

Johan Roupe

Bilagor

Bilaga 1 – Förslag till metod för gemensam nätmodell

Bilaga 2 – Så här gör du för att överklaga beslutet

Skickas till

Affärsverket svenska kraftnät (delges)

Agency for the Cooperation of Energy Regulators, ACER, (för kännedom)